

Badanie dotyczące identyfikacji luk kompetencyjnych dla poszczególnych Inteligentnych Specjalizacji Pomorza i branż kluczowych dla gospodarki województwa pomorskiego

Raport opracowany na zlecenie Województwa Pomorskiego w ramach projektu pn.: „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych” (skrócona nazwa „Pomorskie Kompetencje Jutra”) współfinansowanego ze środków unijnych Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO).

Agenda

- 01** Cele i metodyka badania
- 02** Pomorski rynek pracy
  - 2.1** Kluczowe cechy i wyzwania
  - 2.2** Ilościowa luka kompetencyjna
  - 2.3** Jakościowa luka kompetencyjna
- 03** Główne wnioski
- 04** Rekomendacje

01

Cele i metodyka badania

Cele badania

01.

Istotne zawody i kompetencje

Określenie katalogu kompetencji i/lub zawodów istotnych dla rozwoju poszczególnych IOGP

02.

Luki kompetencyjne

Identyfikacja luki kompetencyjnej w poszczególnych IOGP

03.

Konsekwencje zmian otoczenia

Określenie wpływu transformacji technologicznej (cyfrowej), zielonej (energetycznej), procesów automatyzacji, AI, trendów demograficznych i innych czynników na obecne i przyszłe potrzeby kadrowe oraz zapotrzebowanie na kompetencje i/lub zawody dla każdego IOGP.

04.

Prognoza zapotrzebowania

Prognoza zapotrzebowania na kompetencje i/lub zawody istotne dla każdego IOGP w perspektywie krótko- i średniokresowej.

05.

Propozycja rekomendacji

Opracowanie rekomendacji do polityki regionalnej i władz centralnych w zakresie możliwych działań służących wypełnieniu/niwelowaniu określonych badaniem luk kompetencyjnych.

Zakres badania

- Przedstawiciele przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą w ramach ośmiu IOGP, tj.:
  - **morska i stoczniowa** – IOGP-1
  - **transport, logistyka, magazynowanie** – IOGP-2
  - **nowoczesne technologie w produkcji i usługach** – IOGP-3
  - **zdrowie i usługi opiekuńcze** – IOGP-4
  - **turystyka i MICE (ang. Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions)** – IOGP-5
  - **energetyka, w tym OZE (odnawialne źródła energii)** – IOGP-6
  - **branża rolno-spożywcza** – IOGP-7
  - **produkcja przemysłowa, w tym branże: metalowo-maszynowa, drewno-meblarska i tworzyw sztucznych** – IOGP-8.
- Przedstawiciele interesariuszy rynku pracy
- Przedstawiciele instytucji edukacyjnych i szkoleniowych
- Eksperti – naukowcy, przedsiębiorcy, analitycy

1342

Uczestników wywiadów telefonicznych (CATI)

85

Uczestników indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI)

129

Uczestników wywiadów grupowych (FGI)

27

Uczestników badania metodą grup konfrontacyjnych

88

Uczestników paneli eksperckich

8

Uczestników panelu eksperckiego horyzontalnego

Metody badawcze

Triangulacja

W celu przeprowadzenia szerokiej i obiektywnej diagnozy aktualnych i przyszłych potrzeb kompetencyjnych pomorskiego rynku pracy, uwzględniającej współczesne trendy społeczno-gospodarcze, technologiczne, a także uwarunkowania demograficzne i bieżącą sytuację w systemie kształcenia, jako strategię badawczą zastosowano triangulację.

Desk Research

Studia literatury krajowej i zagranicznej, analiza raportów i opracowań tematycznych, analiza treści ogłoszeń rekrutacyjnych publikowanych w Internecie.

Badania terenowe

Badania sondażowe realizowane kilkoma metodami – CATI, IDI, FGI, grupy konfrontacyjne – z udziałem przedstawicieli przedsiębiorstw oraz interesariuszy rynku pracy.

Panele i analizy eksperckie

Dopełnienie wyników badań realizowanych innymi metodami, weryfikacja poprawności i kompletności tez formułowanych na podstawie wcześniej zgromadzonych i przeanalizowanych danych.

Analizy heurystyczne

Indukcja, dedukcja oraz inne narzędzia z katalogu metod heurystycznych – wieloaspektowy charakter badań, synteza danych z różnych źródeł.

02

Pomorski rynek pracy

2.1

Kluczowe cechy i wyzwania

1 mln

pracujących mieszkańców
woj. pomorskiego

82%

pracujących jest zatrudnionych
w podmiotach z siedzibą
w woj. pomorskim

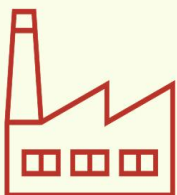

co 10-ty mieszkaniec
woj. pomorskiego
pracuje u więcej
niż 1 pracodawcy

161,5 tys.

podmiotów tworzących
miejsca pracy w woj.
pomorskim

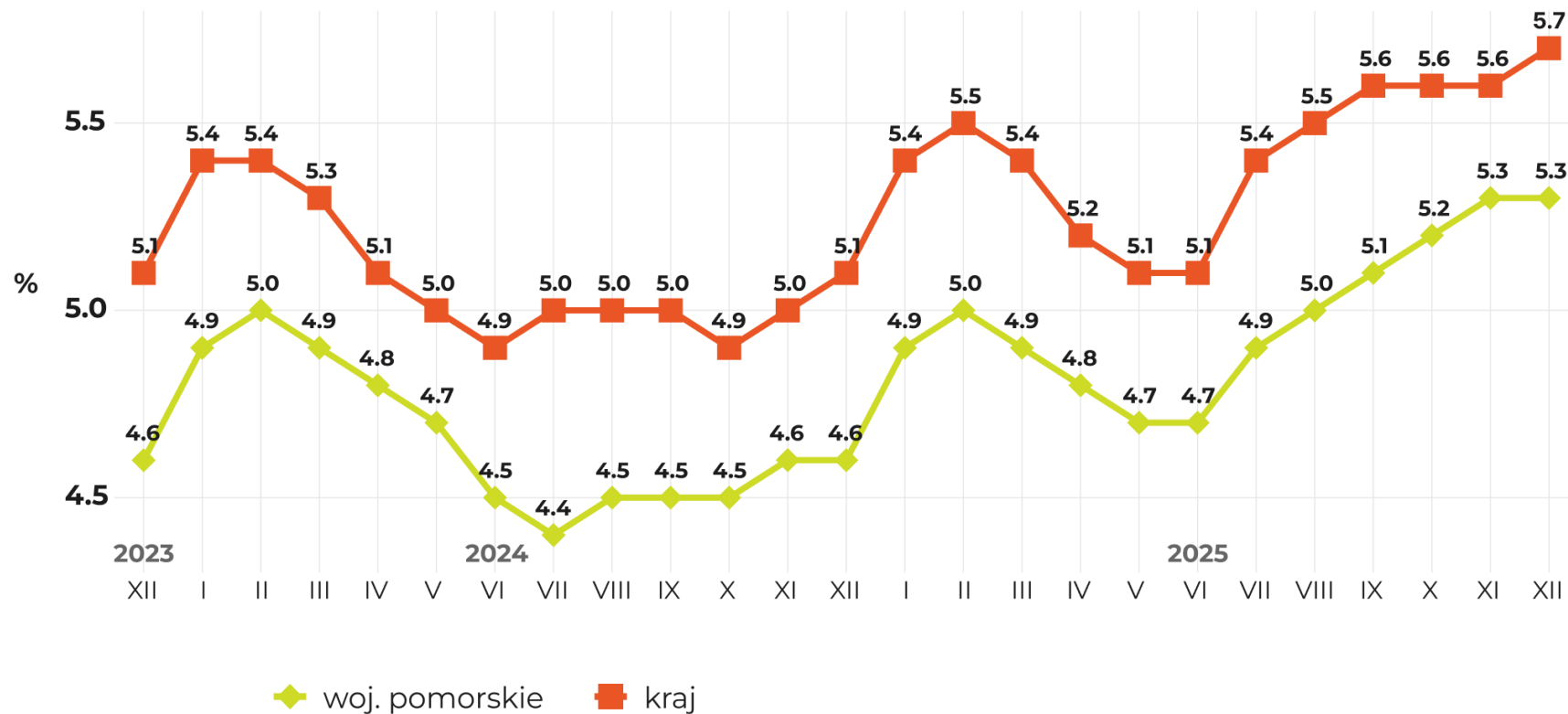

14,8 tys.

przedsiębiorstw IOGP 1-8,
zatrudniających co najmniej
1 pracownika

Pomorski rynek pracy

Stopa bezrobocia w woj. pomorskim na tle kraju

Rynek pracy w Istotnych Obszarach Gospodarki Pomorza

14 769 przedsiębiorstw zatrudniających co najmniej jednego pracownika (stan na 31.12.2024).

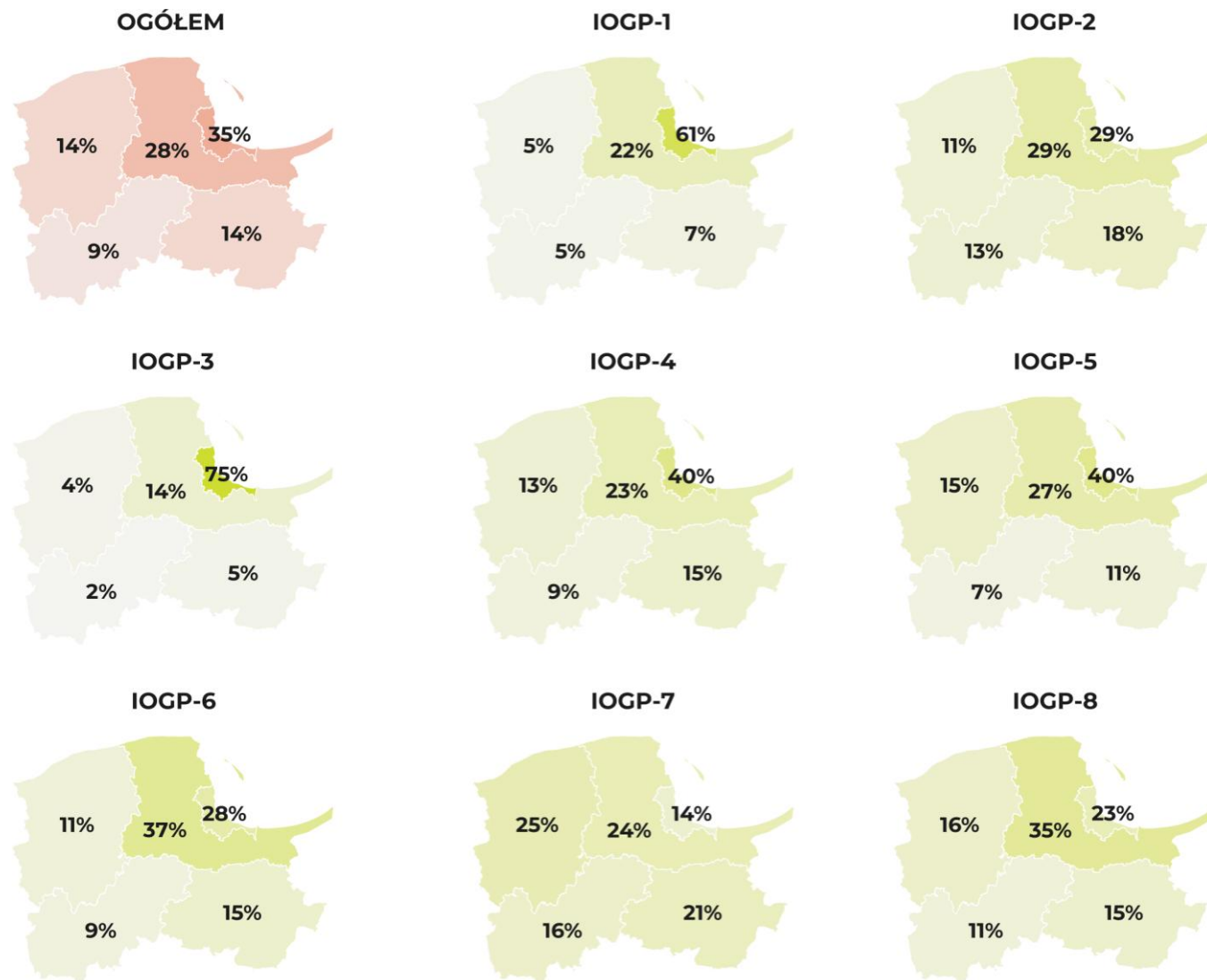
Rozkład przestrzenny przedsiębiorstw

Branże morska i stoczniowa (IOGP-1) oraz nowoczesnych technologii w produkcji i usługach (IOGP-3) wykazują najwyższą koncentrację w Trójmieście (odpowiednio 61% i 75%), potwierdzając jego rolę centrum innowacji i logistyki morskiej.

Energetyka, w tym OZE (IOGP-6) dominuje w subregionie gdański (37%), natomiast branża rolno-spożywcza (IOGP-7) wykazuje relatywnie równomierny rozkład.

Branże usługowe, tj. zdrowie i usługi opiekuńcze (IOGP-4) oraz turystyka i MICE (IOGP-5) utrzymują zrównoważony rozkład, z dominacją Trójmiasta na poziomie 40%.

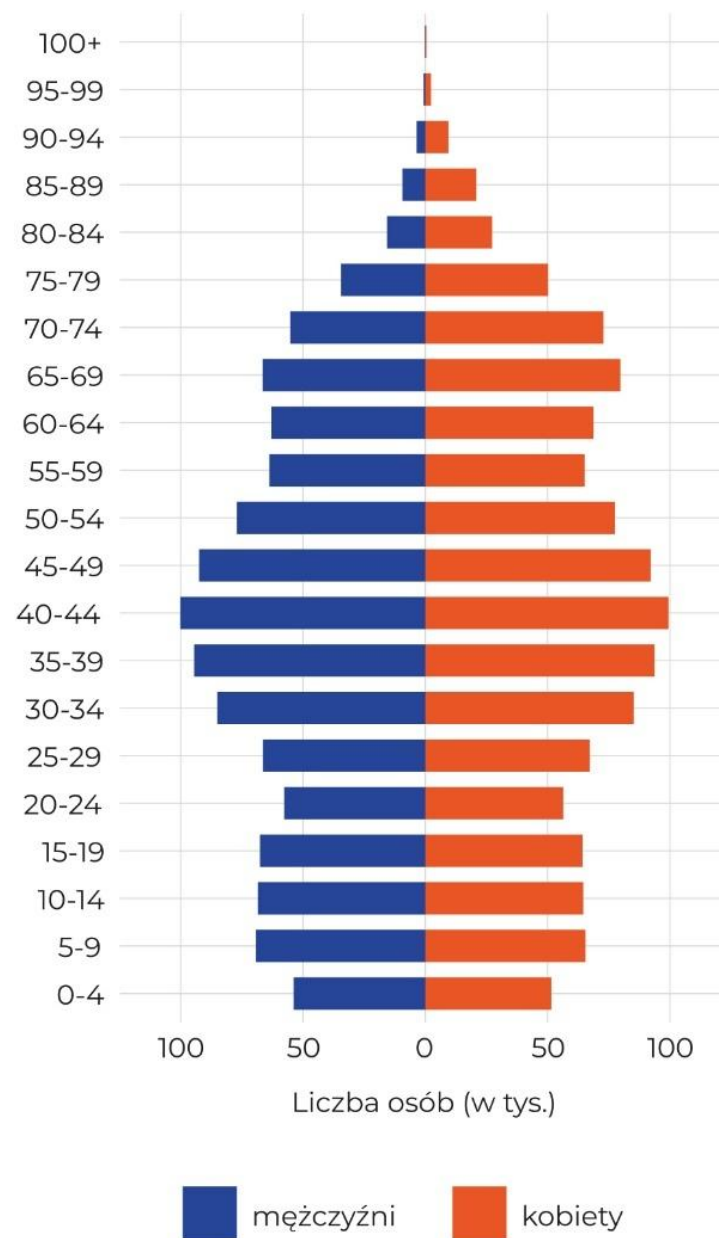
Struktura przestrzenna IOGP wg liczby przedsiębiorstw w subregionach (stan na 31.12.2024)

Wyzwania demograficzne

Proces starzenia się ludności w Polsce prowadzi do systematycznego wzrostu udziału osób w wieku 50+ oraz 60+ w strukturze populacji, przy jednoczesnym spadku liczby osób w młodszych kohortach wieku produkcyjnego. Aktywność zawodowa osób starszych pozostaje w Polsce wyraźnie niższa niż w wielu krajach UE, a wcześniejsze dezaktywizacje zawodowe mają często charakter trwały

Konieczne jest przygotowanie pomorskiej gospodarki na deficyt kadr i wysokie prawdopodobieństwo jego pogłębienia w perspektywie 10-20 lat.

Wyzwania demograficzne

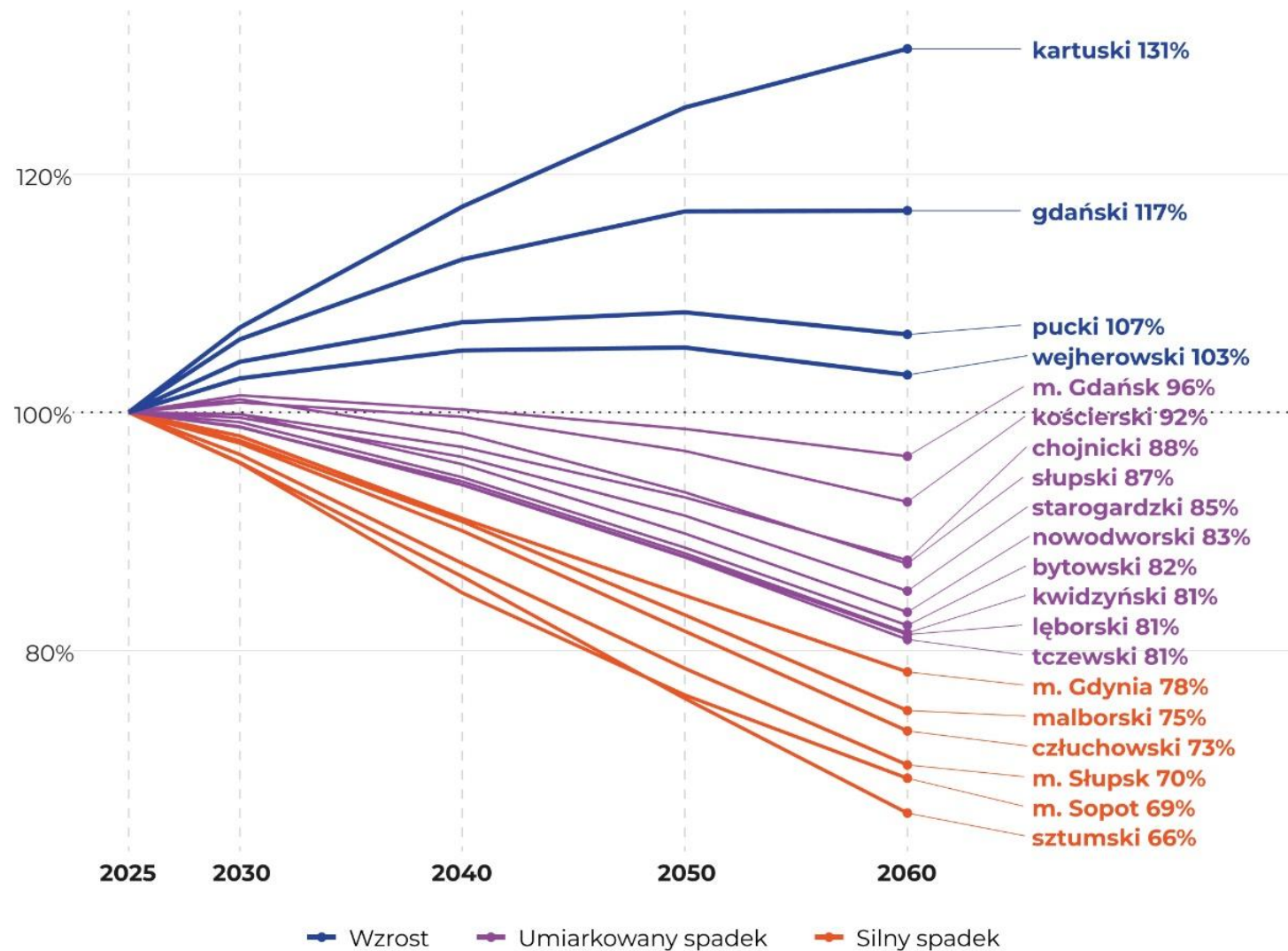
Regionalna depopulacja

Jeśli nie dojdzie do przełomu demograficznego, Pomorze będzie regionem silnie spolaryzowanym.

Kluczowym wyzwaniem rozwojowym będzie zapewnienie odpowiedniej liczby pracowników na całym obszarze województwa.

Pomimo obserwowanych procesów cyfryzacji i automatyzacji zasoby ludzkie wciąż pozostają kluczowym czynnikiem determinującym rozwój przedsiębiorstw i regionu.

Prognoza zmiany liczby ludności w powiatach (rok bazowy 2025=100%)

Trendy kształtujące pomorski rynek pracy

Szanse i wyzwania

- ✓ Praca w warunkach rosnącej niepewności i dużej dynamiki zmian otoczenia
- ✓ Algorytmizacja i automatyzacja pracy
- ✓ Transformacja energetyczna
- ✓ Niedopasowanie kompetencyjne absolwentów
- ✓ Osłabienie dobrostanu psychicznego pracowników
- ✓ Zmiany pokoleniowe
- ✓ Presja na rozwój zrównoważonej i regeneratywnej gospodarki

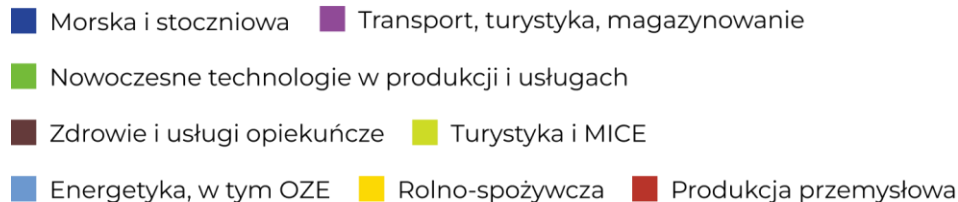

2.2

**Ilościowa luka
kompetencyjna**

Deklarowany popyt na pracowników wg IOGP i branż

Ilu pracowników mogłaby zatrudnić Pana/Pani firma w okresie najbliższych 3 miesięcy, przy założeniu, że wszyscy kandydaci posiadają wymagane kompetencje i kwalifikacje? [N=1342]

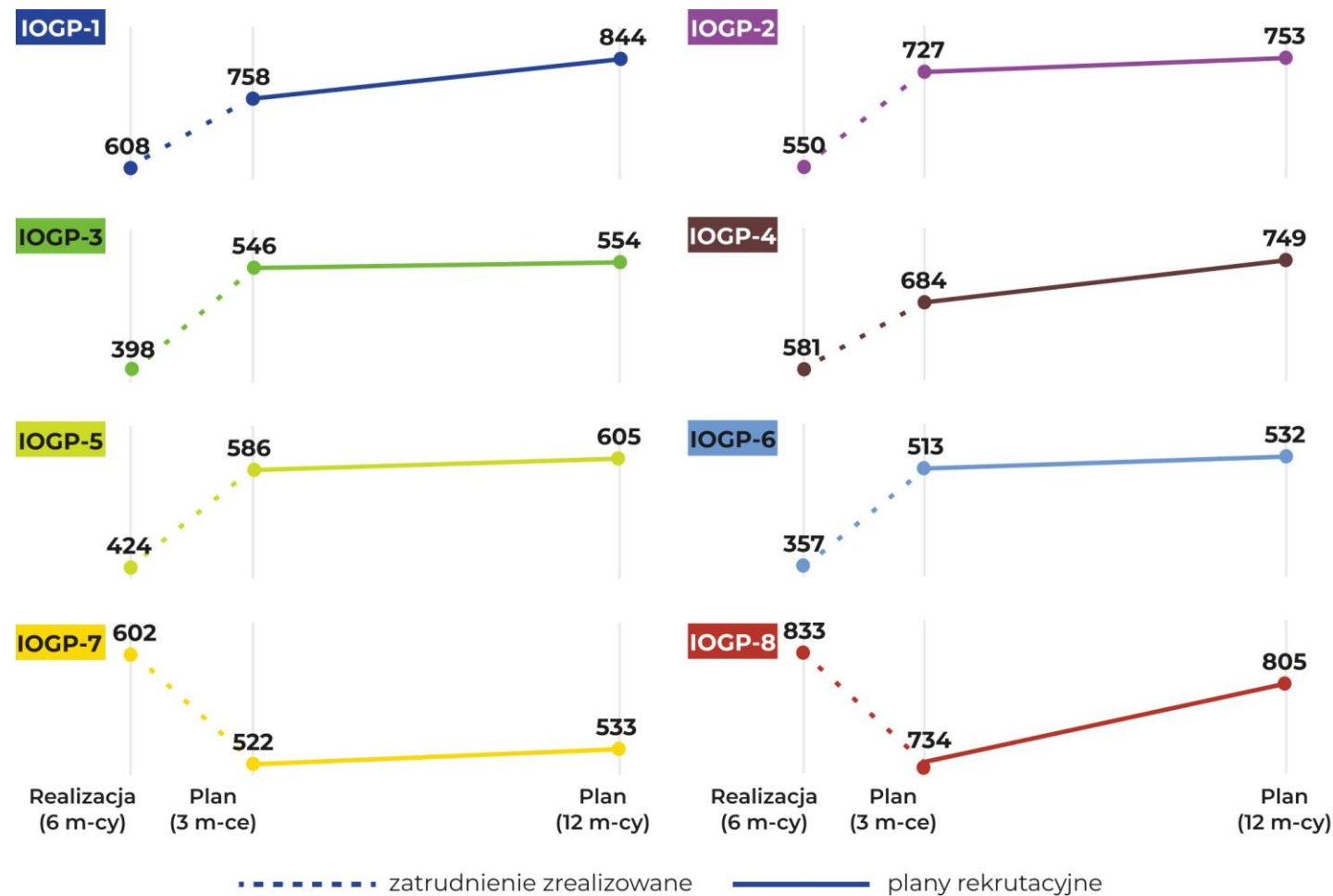
Deklarowany popyt na pracowników w IOGP

Skala potrzeb zależy od branży

Najwyższą dynamikę wzrostu zapotrzebowania na kadry obserwujemy w IOGP-1 (branża morska i stoczniowa; +11,3%), IOGP-8 (produkcja przemysłowa; +9,7%) oraz IOGP-4 (zdrowie i usługi opiekuńcze; +8,9%).

W populacji 1342 badanych przedsiębiorstw, zadeklarowano łącznie gotowość zatrudnienia 5 070 osób w okresie kolejnych 3 miesięcy.

Zrealizowane zatrudnienie i plany rekrutacyjne przedsiębiorstw w poszczególnych IOGP (liczba osób)

Skuteczność procesów rekrutacyjnych

Skala i powody niepowodzeń rekrutacyjnych

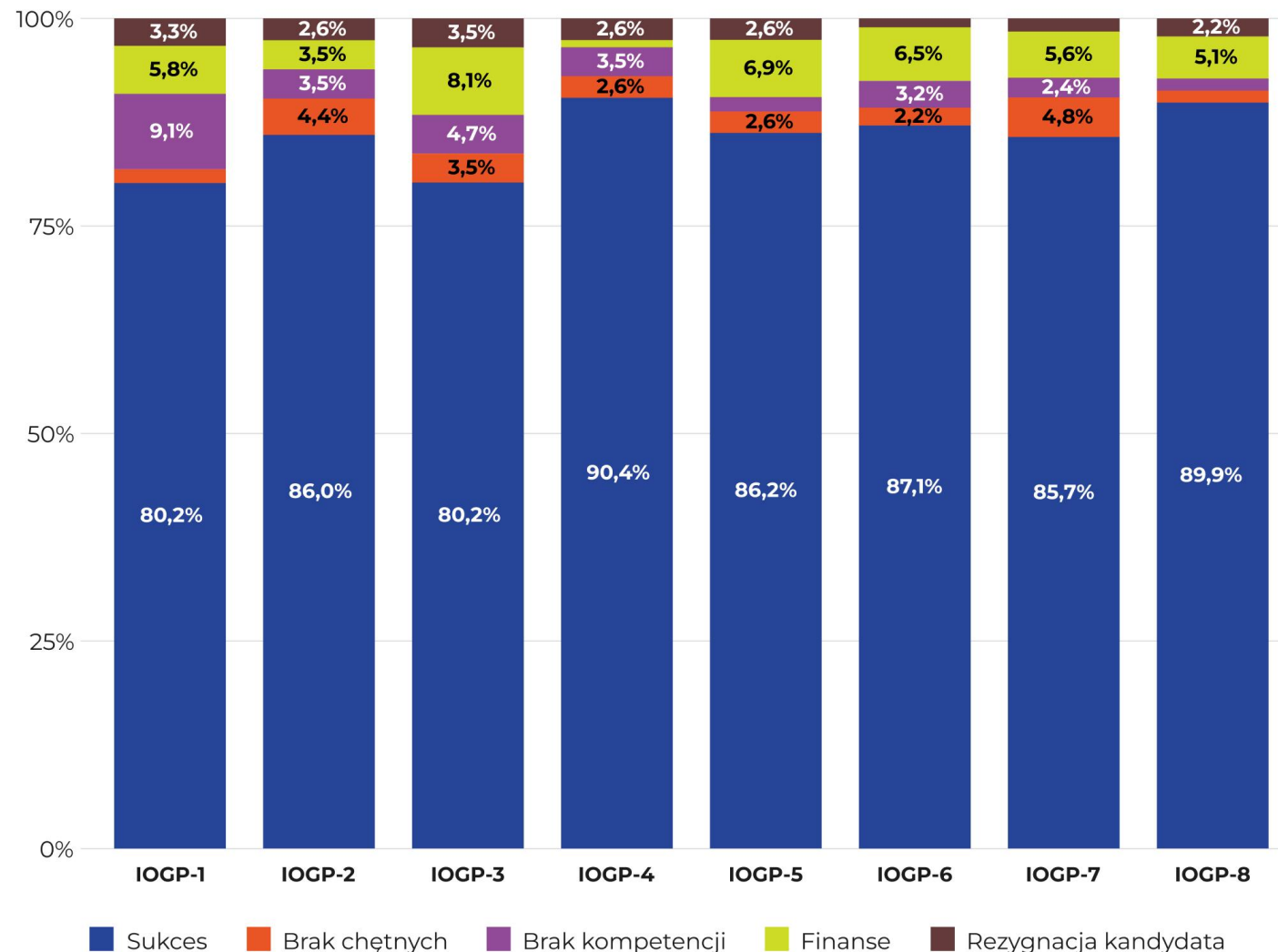
10-20% procesów rekrutacyjnych prowadzonych w IOGP kończy się niepowodzeniem.

Bariera kompetencyjna jest najsilniej odczuwalna w branży morskiej i stoczniowej (IOGP-1), oraz nowoczesnych technologii w produkcji i usługach (IOGP-3).

Bariera finansowa stanowi główne wyzwanie dla branży nowoczesnych technologii (IOGP-3) oraz turystyki i MICE (IOGP-5).

Brak chętnych to problem branży rolno-spożywczej (IOGP-7) oraz transportu, logistyki, magazynowania (IOGP-2).

Bariery i skuteczność procesów rekrutacyjnych

2.3

Jakościowa luka kompetencyjna

Poszukiwane kompetencje

Sztuczna inteligencja zmienia priorytety

Dynamiczne zmiany w technologii produkcji oraz zwiększenie zastosowania sztucznej inteligencji premiuja kompetencje przekrojowe, ograniczajac znaczenie umiejetnosci zawodowych.

Kompetencja przyszłości staje się umiejętność krytycznego myślenia i oceny efektów działania algorytmów.

	IOGP-1	IOGP-2	IOGP-3	IOGP-4	IOGP-5	IOGP-6	IOGP-7	IOGP-8
Umiejętność krytycznego myślenia	A	A	A	A	A	A	A	A
Skrupulatność, uważność	B	B	B	A	A	A	A	A
Zdolności manualne	A	D	C	C	E	A	C	A
Podejmowanie decyzji	A	A	A	A	A	A	A	A
Znajomość prawa i BHP	A	B	B	A	A	C	A	A
Wiedza projektowa maszyn	A	B	D	D	B	B	B	B
Wiedza o materiałach	B	B	B	A	C	A	A	C
Pozyskiwanie i analiza informacji/danych	B	B	A	B	B	A	B	B
Chęć uczenia się przez całe życie	B	B	B	B	A	B	A	A
Samodzielne rozwiązywanie problemów	B	B	B	A	B	B	B	B
Adaptacja do zmian	B	B	C	B	B	C	C	C
Umiejętności inżynierskie	B	C	C	D	E	C	D	B
Planowanie i harmonogram	B	C	C	B	B	C	C	B
Obsługa zaawansowanych maszyn	B	C	C	B	E	C	D	C
Poprawna polszczyzna	B	B	B	B	B	B	A	B
Relacje z klientem	D	B	C	A	A	B	B	A
Języki obce	C	B	D	C	B	D	C	D
Przekazywanie wiedzy	C	D	D	C	C	D	C	D
Praca w zespole	C	E	D	C	C	D	D	D
Przyjazne środowisko pracy	C	E	D	C	C	D	C	C
Standardy etyczne	E	E	C	C	B	A	B	C
Kondycja fizyczna	E	E	E	E	E	E	C	B
Zarządzanie danymi cyfrowymi	D	D	B	D	C	C	D	C
Umiejętności analityczne	D	D	B	E	E	B	D	D
Obsługa komputera	D	A	A	C	B	D	D	D
Nowoczesne rozwiązania cyfrowe	D	D	C	D	D	D	D	D
Kierowanie pojazdami	D	A	E	E	D	E	D	E
Rozwiązywanie konfliktów	E	D	E	C	B	D	D	C
Negocjacje i mediacje	E	D	D	D	E	E	C	D

■ A – Bardzo wysoka
 ■ B – Wysoka
 ■ C – Przeciętna
■ D – Niska
 ■ E – Bardzo niska

Wybrane deficyty kompetencyjne absolwentów w ocenie pracodawców

01.

Deficyty w postawach i dojrzałości zawodowej

Brak odpowiedzialności, samodzielności oraz niska kultura pracy. Brakuje etosu pracy i wytrwałości niezbędnej do pełnienia wymagających ról technicznych.

04.

Nieumiejętność krytycznego myślenia

Absolwenci nadmiernie ufają AI, nie weryfikują wyników. Potrafią napisać *prompt*, ale nie umieją ocenić wyników działania algorytmu.

02.

Brak uprawnień zawodowych po ukończeniu szkoły

Absolwenci często kończą edukację bez certyfikatów wymaganych do wykonywania zawodu. Muszą podjąć inną pracę, dopóki nie ich zdobędą.

05.

Brak motywacji

Brak motywacji i zaangażowania osłabia percepcję i skłonność do nauki. Nie uczą się, bo nie widzą celu.

03.

Błędne wyobrażenie o przyszłej pracy

Obserwujemy znaczące różnice pomiędzy aspiracjami młodzieży a rzeczywistością zawodów przemysłowych. Wielu ulega stereotypom (np. „brudnej pracy” w stoczni).

06.

Brak kondycji psychofizycznej

Szybko się zniechęcają, boją się podejmowania decyzji, nie potrafią zaakceptować krytyki i przyznać do porażki. Nie wytrzymują warunków pracy wymagającej wysiłku fizycznego.

Wybrane deficyty kompetencyjne absolwentów w ocenie pracodawców c.d.

07.

Niski poziom kompetencji cyfrowych

Absolwenci świetnie poruszają się w mediach społecznościowych i sprawnie przeszukują Internet. Nie znają jednak programów potrzebnych podczas pracy w firmie.

09.

Wybiórcze przestrzeganie norm

Potrafiają dostosować się do wyuczonych norm zawodowych (np. BHP), ale mają problem z dotrzymywaniem terminów i zobowiązań.

08.

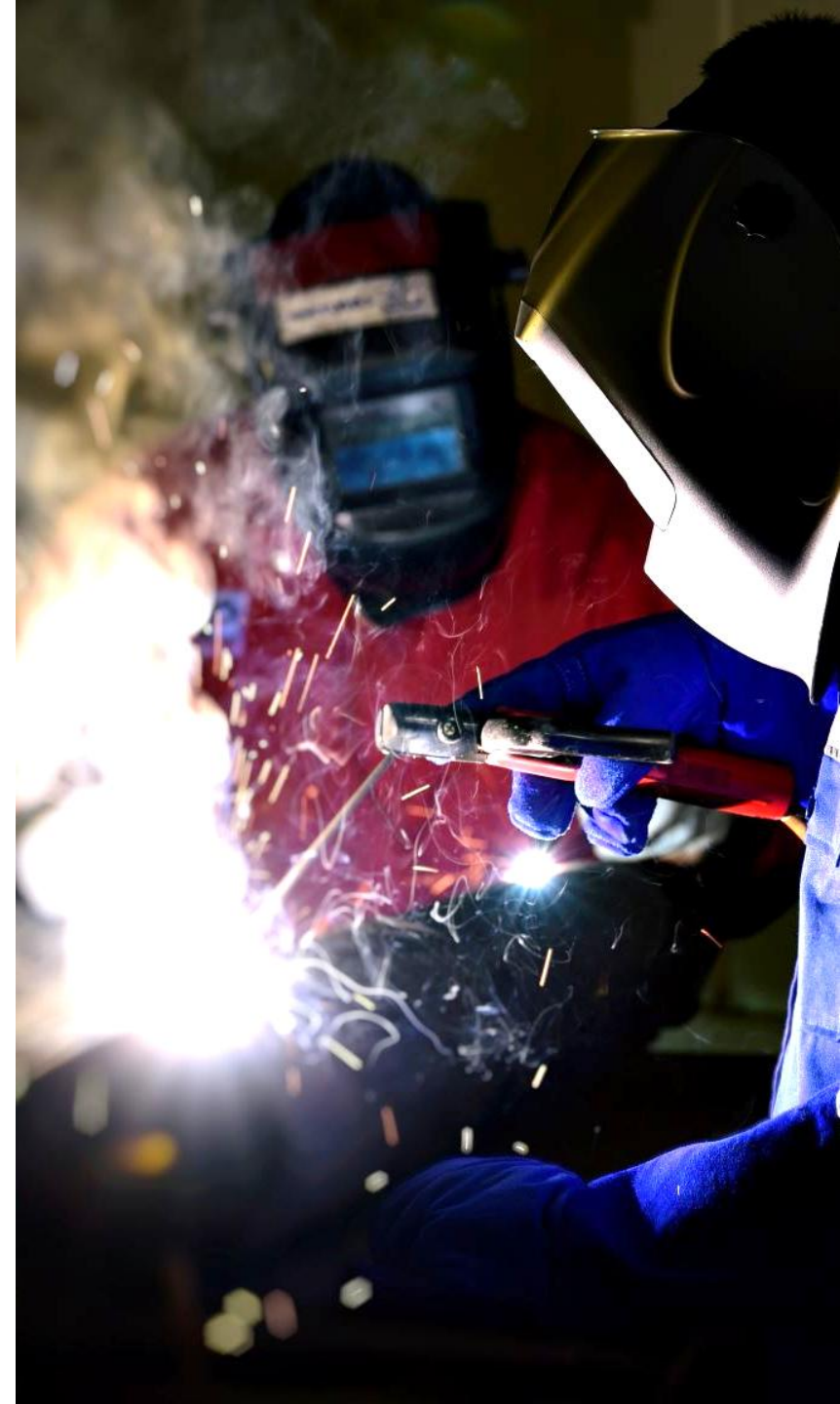
Niedostateczna umiejętność pracy z dokumentacją techniczną

Młodzi pracownicy kończą edukację z wiedzą teoretyczną, ale bez praktycznej biegłości w czytaniu rysunków technicznych i schematów.

10.

Brak inteligencji praktycznej

Młodzi ludzie nie mają umiejętności myślenia praktycznego, co objawia się niemożnością rozwiązania prostych problemów, bez instrukcji w formie filmu instruktażowego.

03

Główne wnioski

Fundamentalnym wyzwaniem z perspektywy transformacji pomorskiego rynku pracy nie są zmiany jako takie, ale ich tempo.

Główne wnioski

01.

Efektywna komunikacja: rynek pracy-edukacja

Interesariusze rynku pracy oraz przedstawiciele oświaty i edukacji często „nie widzą się” wzajemnie, co utrudnia wypracowanie skutecznych rozwiązań na rzecz rozwijania pożądanых na rynku kompetencji.

04.

Zmiana modelu kształcenia

„Problemów nie da się rozwiązać metodami, które doprowadziły do ich powstania”. Model kształcenia musi się zmienić – od szkoły pruskiej do „*agile education*”.

02.

Upskilling i reskilling

Wobec tempa zmian technologii, zmieniają się potrzeby rynku pracy. Zmiana zawodu i zakresu obowiązków staje się normą.

05.

Nauczyciele muszą się lepiej uczyć

Nauczyciele muszą podążać za zmianami – nie tylko podstawy programowej. Nie wystarczy wyposażyć szkołę w nowoczesny sprzęt. Niezbędna jest umiejętność jego wykorzystania.

03.

Kształtowanie postaw

Gotowość na zmiany oraz motywacja do pracy są jednymi z najbardziej pożądanых postaw pracowników i absolwentów wchodzących na rynek pracy w obecnych dynamicznie zmieniających się warunkach społeczno-gospodarczych.

06.

Nowa tożsamość służb zatrudnienia

Gospodarka potrzebuje wsparcia Urzędów Pracy. Pożądana jest jednak zmiana modelu ich funkcjonowania i unowocześnienie wizerunku.

Główne wnioski (c.d.)

07.

Nowe kompetencje

Pisanie *promptów*, efektywna komunikacja online, weryfikacja treści generowanych przez algorytmy – współczesny świat wymaga nowych kompetencji.

08.

Gotowi na neuroróżnorodność

Rośnie liczba osób z zadeklarowaną neuroróżnorodnością, które posiadają pożądane na rynku kompetencje. Istotne jest wypracowanie rozwiązań umożliwiających wykorzystanie ich potencjału.

09.

Efekt naczyń połączonych

Konieczne jest holistyczne spojrzenie na gospodarkę i poszukiwanie międzybranżowych barier i potencjałów.

10.

Dyfuzja praktyki do edukacji

Przedsiębiorcy włączają się w proces kształcenia, tworzą własne „szkoły”, szkolą na stanowiskach pracy. Aby utrzymać ten potencjał, niezbędne jest zapewnienie wsparcia systemowego.

11.

Potencjał lokalnego rynku pracy

Osoby bierne zawodowo, w szczególności kobiety, osoby trwale bezrobotne, seniorzy – to potencjał, który należy aktywizować. Rynek wymaga innowacji, także w kwestiach aktywizacji zawodowej.

12.

Twórcza destrukcja

Sztuczna inteligencja zmienia rynek pracy. Jest źródłem zagrożeń, ale także nowych możliwości. Jej efektywne użycie wymaga kompetencji, takich jak krytyczne myślenie, które powinny być pilnie rozwijane.

04

Rekomendacje

Rekomendacje przekrojowe dla ośmiu IOGP

Obszar I:

Edukacja i kształcenie kompetencji

- **Cztery ścieżki do kompetencji** – architektura rozwoju kadr dla pomorskiej gospodarki
- **DNA Pomorskiego Pracownika** – kształtowanie postaw i kompetencji dla budowania potencjału regionu
- **Szkoła bliżej miejsca pracy** – usprawnienie modelu kształcenia praktycznego na Pomorzu
- **Adaptacja kadr dydaktycznych do tempa zmian technologicznych**
- **Doradca zawodowy 2.0** – skuteczny przewodnik po rynku pracy

Obszar II:

Rynek pracy i zasoby kadrowe

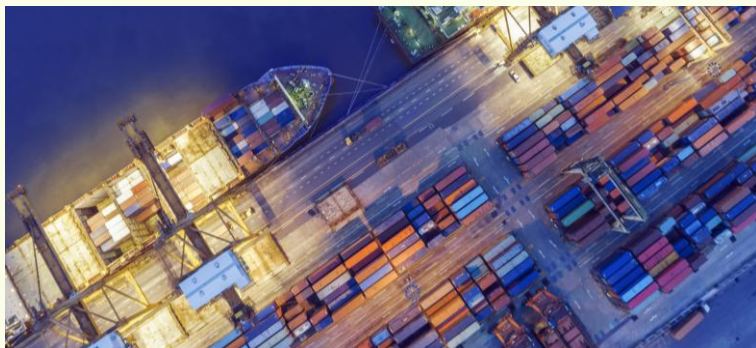
- **Doskonalenie kompetencji osób dorosłych** – pomorski system reskillingu i upskillingu
- **Od urzędu do agencji kariery** – nowa tożsamość publicznych służb zatrudnienia

Obszar III:

Transformacja technologiczna i współpraca systemowa

- **Wspólny język rynku pracy** – platforma dialogu i wymiany danych dla Pomorza
- **Przyspieszenie automatyzacji i cyfryzacji pomorskich firm**
- **Pomorze na mapie liderów** – budowanie regionalnych kompetencji o wysokiej wartości dodanej

Rekomendacje dla wybranych IOGP

IOGP-1 Branża morska i stoczniowa

- Unowocześnienie programów kształcenia praktycznego odpowiednio do potrzeb branży morskiej i stoczniowej
- Poprawa wizerunku branży morskiej i stoczniowej jako pracodawcy
- Usprawnienie doradztwa zawodowego na rzecz rozwoju branży morskiej i stoczniowej

IOGP-3 Nowoczesne technologie w produkcji i usługach

- Kształtowanie kompetencji krytycznego myślenia wobec rosnącego zastosowania AI i automatyzacji procesów
- Wyrównywanie potencjału kadrowego regionu w obszarze zawodów generujących wysoką wartość dodaną
- Zwiększenie poziomu cyberbezpieczeństwa pomorskich firm

IOGP-6 Energetyka, w tym OZE

- Reskilling międzybranżowy na potrzeby branży energetyka, w tym OZE
- Rozwój lokalnych kadr dla sektora offshore wind
- Wzmocnienie potencjału kadrowego łańcucha wartości pomorskich inwestycji energetycznych

Dziękujemy za uwagę

